

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 7/07-89

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. júla 2008 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jána Auxta, Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Sergeja Kohuta, Jána Lubyho, Milana Ľalíka, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika prerokoval prijatú sťažnosť politickej strany Slovenská demokratická a kresťanská únia - Demokratická strana, Miestny zväz H., H., a Ing. V. H., H., zastúpených advokátom JUDr. M. M., B., vo veci namietanej neústavnosti a nezákonnosti volieb primátora mesta H. konaných 2. decembra 2006 podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, za účasti Z. Č., H., zastúpeného advokátom JUDr. E. B., B., a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť politickej strany Slovenská demokratická a kresťanská únia - Demokratická strana, Miestny zväz H., a Ing. V. H. z a m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. decembra 2006 faxom a 12. decembra 2006 poštou doručená sťažnosť politickej strany Slovenská demokratická a kresťanská únia - Demokratická strana, Miestny zväz H., H. (ďalej len

„sťažovateľka“), a 8. decembra 2006 faxom a 12. decembra 2006 poštou doručená sťažnosť Ing. V. H., H. (ďalej len „sťažovateľ“; spolu ďalej len „sťažovatelia“), ktorou podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), za účasti Z. Č., H. (ďalej len „odporca“), zastúpeného advokátom JUDr. E. B., B., namietali neústavnosť a nezákonnosť volieb primátora mesta H. (ďalej len „mesto“) konaných 2. decembra 2006.

Uznesením č. k. PL. ÚS 57/07-23 zo 16. mája 2007 ústavný súd spojil konanie vo veci sťažnosti sťažovateľa vedené pod sp. zn. PL. ÚS 57/07 a konanie vo veci sťažnosti sťažovateľky vedené pod sp. zn. PL. ÚS 7/07 na spoločné konanie, ktoré bolo ďalej vedené pod sp. zn. PL. ÚS 7/07.

Zo sťažností a z ich príloh vyplýva, že sťažovateľ kandidoval vo voľbách konaných 2. decembra 2006 na primátora mesta ako kandidát za koalíciu SDKÚ - DS a KDH a získal 1 290 platných hlasov, odporca ako kandidát za koalíciu SMER - sociálna demokracia, ĽS - HZDS a SNS získal 1 300 platných hlasov, kandidát M. C. ako nezávislý kandidát získal 52 platných hlasov, kandidát Mgr. V. P. ako nezávislý kandidát získal 385 platných hlasov a kandidát R. C. ako nezávislý kandidát získal 411 platných hlasov. Medzi odporcom, ktorý zvíťazil vo voľbách na primátora mesta, a sťažovateľom je rozdiel 10 platných hlasov. Do zoznamu voličov bolo zapísaných 9 041 oprávnených voličov, pričom obálky a hlasovacie lístky boli vydané pre 3 488 voličov a z nich bolo pre voľbu primátora odovzdaných 3 438 platných hlasovacích lístkov. Podľa zápisnice mestskej volebnej komisie (ďalej len „MVK“) bol za primátora mesta zvolený odporca s počtom 1 300 platných hlasov.

Sťažovatelia v sťažnostiach prostredníctvom splnomocneného právneho zástupcu tvrdia, že v priebehu napádaných volieb primátora mesta došlo k viacnásobnému porušeniu zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách do orgánov samosprávy obcí“), čo podľa ich názoru v konečnom dôsledku odôvodňuje záver o inom výsledku napádaných volieb, než aký bol vyhlásený.

Podľa sťažovateľov o neústavnosti a nezákonnosti volieb primátora mesta svedčia tieto skutočnosti:

1. Došlo k manipulácii priebehu volieb v Domove dôchodcov a domove sociálnych služieb pre dospelých, H. (ďalej len „domov“), tým, že zdravotne postihnutým voličom, obyvateľom domova, ktorým z dôvodu ich nepriaznivého zdravotného stavu pomáhali na ich žiadosť upravovať hlasovacie lístky sociálne pracovníčky domova, nebola umožnená následná vizuálna kontrola upraveného hlasovacieho lístka, t. j. či hlasovací lístok bol upravený v súlade s nimi prejavenu vôľou, v dôsledku čoho podľa sťažovateľov „*existujú indície o nedodržaní tajnosti hlasovania*“.

Uvedenú pochybnosť o manipulácii volieb v domove mali podľa sťažovateľov preukázať nimi predložené čestné vyhlásenia obyvateľov domova (T. D., J. D., A. P. a J. L.) a čestné vyhlásenie zamestnankyne domova B. I.

O manipulácii priebehu volieb v domove svedčí podľa sťažovateľov aj skutočnosť, že na voľbách sa zúčastnili aj „*osoby s duševnými poruchami, ktorí nevedeli ani čo voľby znamenajú, koho volia*“, čo má byť preukázané čestným vyhlásením B. I.

Podľa sťažovateľov pochybnosti o legálnom priebehu volieb v domove vzbudzuje aj skutočnosť, že zariadenie domova je v pôsobnosti T. samosprávneho kraja, vo vrcholných orgánoch ktorého je aj odporca, ako aj to, že v čase volebného moratória, ako aj v čase volieb boli obyvatelia domova ovplyvňovaní sociálnymi pracovníčkami a vedením domova v tom, koho majú voliť, pričom dôkazom o tom má byť čestné vyhlásenie B. I., ako aj svedecká výpoveď a čestné vyhlásenie obyvateľky domova M. T.

2. Členovi okrskovej volebnej komisie (ďalej aj „OVK“) č. 1 Ing. Š. B., nominantovi koalície SDKÚ - DS a KDĽ, napriek jeho opakovaným žiadostiam adresovaným predsedníčke OVK č. 1, nebolo umožnené zúčastniť sa hlasovania voličov v domove do prenosnej volebnej schránky.

V súvislosti s uvedeným postupom OVK č. 1 predseda Miestneho zväzu SDKÚ - DS v H. Ing. J. Z. podal trestné oznámenie pre podozrenie zo spáchania prečinu marenia prípravy a priebehu volieb primátora mesta.

Podľa sťažovateľov sa uvedeným postupom okrskovej volebnej komisie č. 1 narušila rovnováha v súťaži politických síl, pretože odporca mal pri hlasovaní v domove svojho zástupcu medzi členmi OVK č. 1, kým sťažovateľ takéhoto zástupcu, ktorý by bol zaručil kontrolu zákonného priebehu volieb v domove, nemal.

3. Členovia okrskových volebných komisií sa podľa tvrdení sťažovateľov počas sčítavania hlasovacích lístkov navzájom telefonicky informovali o priebežných výsledkoch volieb ešte pred podpísaním zápisníc o výsledkoch volieb a ich odovzdaním MVK, na základe čoho sťažovateľa usudzujú, že došlo k nesprávnemu prepočítaniu hlasov. Navyše podľa tvrdenia sťažovateľov *„Dve volebné okrskové komisie priniesli výsledky volieb mestskej volebnej komisie až neskôr...“*.

4. Členovia MVK odmietli prevziať od predsedu Miestneho zväzu SDKÚ - DS v H. Ing. J. Z. sťažnosť *„na podozrenie z neregulárneho priebehu volieb v DD (v domove, pozn.)“*, čo malo potvrdiť čestné vyhlásenie predsedníčky MVK Ing. E. H.

5. Sťažovatelia predložili čestné vyhlásenie M. M. a D. M., že im boli ponúkané alkoholické nápoje za to, že budú voliť odporcu.

6. Napokon sťažovatelia spochybnili výsledok volieb primátora mesta aj s ohľadom na, podľa nich, vysoký počet neplatných hlasovacích lístkov (50 neplatných hlasov) vo všetkých volebných okrskoch (8 volebných okrskov), pričom žiadali o prepočítanie všetkých hlasovacích lístkov.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovatelia žiadajú, aby ústavný súd vydal toto rozhodnutie:

„Volby primátora mesta H. konané dňa 02. decembra 2006 vyhlasuje za neplatné.“

alternatívne

„Zrušuje rozhodnutie mestskej volebnej komisie o výsledku volieb v meste H. do mestského zastupiteľstva mesta H. a primátora mesta H. zapísané v Zápisnici z mestskej volebnej komisií o výsledku volieb v meste H. do mestského zastupiteľstva a primátora

mesta konaných dňa 02. decembra 2006, v časti v ktorej bol za zvoleného primátora mesta H. vyhlásený Z. Č., a za zvoleného primátora mesta H. vyhlasuje Ing. V. H. “

Po prijatí sťažnosti sťažovateľky na ďalšie konanie uznesením č. k. PL. ÚS 7/07-19 z 28. marca 2007 ústavný súd listom z 24. apríla 2007 vyzval odporcu, aby sa vyjadril k sťažnosti. Vo vyjadrení odporcu, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 17. mája 2007, odporca v zastúpení advokátom okrem iného uviedol:

«Spochybnenie riaditeľky Domova dôchodcov a domova sociálnych služieb pre dospelých so sídlom H. (ďalej „domov“) pani Ing. D. V. tým, že tento „... je v pôsobnosti T. samosprávneho kraja, kde protikandidát Z. Č. je vo vrcholných orgánoch tohto samosprávneho kraja“ sa opiera o púhy vzdialený pracovný vzťah. Jeho akceptácia ako základu spochybnenia jej pôsobenia pri voľbách v domove by vyústila do analogického spochybnenia všetkých zapisovateľov okrskových a miestnej volebnej komisie, ktorých menuje primátor (a zároveň kandidát na opätovné zvolenie) spravidla zo zamestnancov mesta, čiže z jemu pracovne podriadených osôb...

Žiadny člen volebnej komisie nemá subjektívne právo, aby práve on bol vyslaný s prenosnou volebnou schránkou, a teda jeho nevyslanie, a to i napriek údajnej žiadosti z jeho strany, nie je samo osebe protiprávne. V okolnostiach prípadu bolo navyše nielen zákonne, ale i korektne zabezpečené, aby s prenosnou volebnou schránkou išli zástupcovia spravidla nespolupracujúcich politických zoskupení (koalície SMER-SD, ĽS HZDS, SNS a Slobodného fóra) a aby to isté platilo i pre členov volebnej komisie, ktorí ostali vo volebnej miestnosti (zástupcovia koalície SDKÚ-DS a KDĽ, KSS, HZD). Navyše treba uviesť, že vo volebnej miestnosti sa obvykle odovzdá oveľa viac voličských hlasov ako do prenosnej volebnej schránky, a teda prítomnosť vo volebnej miestnosti môže byť pre člena okrskovej volebnej komisie významnejšia...

Volieb v domove sa mohli zúčastniť „len“ dvaja členovia volebnej komisie, čiže traja jej členovia by boli pri každom výbere tejto dvojice z tejto účasti vylúčení. Preto objektívne nebolo možné dosiahnuť stav rovnakej prítomnosti pri voľbách v domove pre všetkých členov okrskovej volebnej komisie. Postup predsedníčky okrskovej volebnej komisie nebol za tejto situácie svojvoľný, ani zjavne neopodstatnený. Nedošlo k nezákonnosti, ani

k neústavnosti volieb. „Nevybraný“ člen volebnej komisie teda nemohol byť ukrátený vo svojich právach.

Podanie trestného oznámenia Ing. J. Z. nič nedokazuje, ale upozorňuje na možnosť využiť prípadné skutkové zistenia a získané dôkazy (zápisnice z výsluchov svedkov, etc.) aj v konaní pred ústavným súdom podľa § 3 la zákona o ústavnom súde.

Podľa našich informácií boli v domove vytvorené v rámci možnosti podmienky pre umožnenie tajného hlasovania. V spoločenskej miestnosti bola umiestnená plenta, za ktorou mohli obyvatelia domova upraviť hlasovacie lístky. Ku imobilným osobám išli členovia okrskovej volebnej komisie. Vzhľadom na náročnosť zabezpečenia tajnosti hlasovania v inštitúciách typu domova bola tejto otázke venovaná náležitá pozornosť.

Samotný fakt, že voličom, ktorí tak nemohli urobiť sami, upravili hlasovacie lístky sociálne pracovníčky v súlade s § 32 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej „volebný zákon“) nie je protiprávny, ale predstavuje realizáciu uvedeného ustanovenia volebného zákona. Údajné neumožnenie následnej vizuálnej úpravy hlasovacích lístkov môže byť indíciou, ale nie dôkazom nekorektného postupu. Voči sociálnej pracovníčke upravujúcej hlasovací lístok podľa pokynov obyvateľa domova pritom nemohla byť zachovaná tajnosť hlasovania. Túto výnimku, však ako svoj nevyhnutný dôsledok implicitne pripúšťa spomínaný § 32 volebného zákona...

Tvrdenie, že volieb sa zúčastnili „... osoby s duševnými poruchami, ktoré nevedeli ani čo voľby znamenajú, koho volia“ obsiahnuté údajne v čestnom prehlásení pani B. I. je právne bezvýznamné. Pokiaľ niekto nie je pozbavený spôsobilosti na právne úkony alebo kým jeho spôsobilosť na právne úkony nie je súdom obmedzená, môže vykonať svoje volebné právo (§ 2 ods. 2, písm. d) volebného zákona) a akýkoľvek pokus mu pri jeho výkone brániť by bol protiprávny. Ani volebná komisia, ani pracovníci domova, ani ústavný súd nemôžu rozhodnúť, či niektorý obyvateľ domova trpel duševnou poruchou a v dôsledku toho spochybňovať jeho volebné právo...

Niektoré tvrdenia o ovplyvňovaní voličov počas volebného moratória sú nepreukázané. Navyiac rozhovor na tému voľby, prípadne obsahujúci i odporúčania koho treba voliť, nie je porušením volebného zákona ani keď sú jeho účastníkmi pracovník a obyvateľ domova. Pracovníci domova nemajú, na rozdiel od členov volebnej komisie,

povinnosť nestrannosti v rámci volebného procesu, a teda môžu komukoľvek, vrátane obyvateľa domova, odporučiť koho má a nemá voliť...

Sťažovateľ nevysvetlil ako súvisia jeho tvrdenia o telefonovaní niektorých členov okrskových volebných komisií do podpísania zápisníc a neskoršie odovzdávanie zápisníc z dvoch okrskových volebných komisií s výsledkom volieb. Takéto telefonovanie by bolo protiprávne, len ak by obsahom telefonátov boli predbežné volebné výsledky, čo nie je preukázané a doba odovzdania zápisníc je sama osebe právne bezvýznamná.

Úlohy miestnej volebnej komisie sú taxatívne vypočítané v § 14 ods. 4 volebného zákona. Nie je medzi nimi preberanie sťažností občanov. Preto nemožno tvrdenie o odmietnutí prevzatia sťažnosti Ing. J. Z. hodnotiť ako indíciu porušenia zákona a ústavy (čl. 2 ods. 2 ústavy) a to ani keby sa preukázala jeho pravdivosť.»

Následne uznesením ústavného súdu č. k. PL. ÚS 57/07-23 zo 16. mája 2007 bola na ďalšie konanie prijatá aj sťažnosť sťažovateľa a obidve sťažnosti boli spojené na spoločné konanie. Ústavný súd listom zo 4. júna 2007 vyzval odporcu, aby sa vyjadril aj k vecnej stránke prijatej sťažnosti sťažovateľa. Vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 26. júna 2007 odporca v zastúpení právnym zástupcom uviedol:

«Po oboznámení sa s volebnou sťažnosťou sťažovateľa som zistil, že jej obsah je v plnej miere zahrnutý už vo volebnej sťažnosti Slovenskej demokratickej a kresťanskej únie - Demokratickej strany, Miestny zväz H., H., zastúpenej advokátom JUDr. M. M., ku ktorej som sa v mene svojho mandanta vyjadril stanoviskom zaslaným ústavnému súdu dňa 14. mája 2007 ku spisovej značke PL. ÚS 7/07. Preto opakujem obsah uvedeného vyjadrenia, ku ktorému dopĺňam novú argumentáciu...

Sťažovateľove tvrdenie (s. 5, ods. 2), že „sociálne pracovníčky im síce tieto osoby na ich požiadanie zakrúžkovali...“ potvrdzuje, že sociálne pracovníčky, ktoré sú tiež „inými voličmi“ podľa § 32 volebného zákona upravovali hlasovacie lístky z iniciatívy voličov - obyvateľov domova dôchodcov. Následná vizuálna kontrola úpravy týchto hlasovacích lístkov nie je vo volebnom zákone predpísaná, a preto jej absencia nie je sama osebe protiprávna a ani nedokazuje, že sociálne pracovníčky sa nepridržiavali pri úprave hlasovacích lístkov pokynov voličov - obyvateľov domova dôchodcov. Navyiac sa týka 4 osôb, ktoré údajne podpísali čestné prehlásenia, čo je aj pri tesnom rozdiel 10 hlasov

medzi mojím mandantom a sťažovateľom príliš málo na zmenu výsledku volieb, čiže toho, kto bol zvolený. Zo 4 čestných prehlásení nemožno vyvodit' - dôkaz väčšieho počtu obdobných prípadov.

Aj keby pracovníci domova odporúčali jeho obyvateľom ako majú volit', tak to samo o sebe nie je zahrnutelné pod pojem volebná kampaň definovaný § 30 ods. 1 volebného zákona, ani do rámca činností zakázaných počas tzv. volebného moratória... je pochopiteľné, že aj v domove dôchodcov sú voľby významnou udalosťou, a teda i témou mnohých rozhovorov medzi jeho obyvateľmi a pracovníkmi. Tieto rozhovory však neznamenajú ani volebnú kampaň, ani porušenie tzv. volebného moratória. Sťažovateľ nepreukázal, ani netvrdí, že došlo ku systematickej a cieľavedomej činnosti v prospech, či neprospech niektorého kandidáta.

Sťažovateľove skutkové tvrdenia neoznačujú porušenie zákona. Preto nie je významné aby mali alebo mohli mať vplyv na výsledok volieb ani to, či sú pravdivé.

Z týchto dôvodov navrhujem sťažnosť zamietnuť.»

Ústavný súd si v zmysle § 62 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) výzvou z 12. marca 2007 vyžiadal od mesta volebnú dokumentáciu (vrátane hlasovacích lístkov), ktorá mu bola doručená 26. marca 2007, a výzvou z 5. marca 2008 adresovanou Okresnému riaditeľstvu Policajného zboru S. si ústavný súd vyžiadal vyšetrovací spis ČVS: ORP-1510/2-OSV-SE-2006, ktorý mu bol doručený 19. marca 2008.

Ústavný súd ďalej v rámci dokazovania listom z 5. marca 2007 vyzval riaditeľku domova, aby zaslala zoznam osôb, ktoré boli v čase napadnutých volieb obyvateľmi domova, s vyznačením tých, ktorí už zomreli, a tých, ktorí sú obyvateľmi domova aj v súčasnej dobe, ako aj zoznam zamestnancov domova, ktorí sa počas napadnutých volieb zúčastnili pri volebnom akte obyvateľov domova. Uvedené informácie boli ústavnému súdu riaditeľkou domova poskytnuté 14. marca 2008 a 18. marca 2008.

Dňa 28. januára 2008 uskutočnili sudcovia ústavného súdu Juraj Horváth a Sergej Kohut v priestoroch ústavného súdu za prítomnosti právnych zástupcov sťažovateľov a odporcu prepočítanie hlasovacích lístkov s tým, že pred samotným prepočítaním právny zástupca sťažovateľov upresnil, že trvá na prepočítaní hlasovacích lístkov z volebného okrsku č. 1 a v prípade, že sa v tomto volebnom okrsku nezistí žiadny rozpor so zápisnicou OVK č. 1, nebude trvať na prepočítaní hlasovacích lístkov vo všetkých zvyšných siedmich volebných okrskoch (spolu 8 volebných okrskov), ale iba na prepočítaní hlasovacích lístkov v jednom ďalšom, účastníkmi konania náhodne vybranom volebnom okrsku.

Prepočítaním hlasovacích lístkov z volebného okrsku č. 1 ústavný súd zistil zhodu zistených údajov o počte platných hlasovacích lístkov odovzdaných voličmi pre voľbu primátora mesta (503 platných hlasov), o počte odovzdaných obálok voličom (508 obálok), o počte neplatných hlasovacích lístkov odovzdaných voličmi pre voľbu primátora mesta (5 neplatných hlasov), ako aj o počte hlasov odovzdaných jednotlivým kandidátom na voľbu primátora mesta s údajmi uvedenými v zápisnici OVK č. 1.

V zmysle skoršieho vyjadrenia právneho zástupcu sťažovateľov sa právni zástupcovia sťažovateľov a odporcu dohodli, že prepočítanie hlasovacích lístkov sa uskutoční aj v náhodne vybranom volebnom okrsku č. 7. Prepočítaním hlasovacích lístkov z volebného okrsku č. 7 ústavný súd zistil zhodu zistených údajov o počte platných hlasovacích lístkov odovzdaných voličmi pre voľbu primátora mesta (495 platných hlasov), o počte odovzdaných obálok voličom (505 obálok), ako aj o počte hlasov odovzdaných jednotlivým kandidátom na voľbu primátora mesta s údajmi uvedenými v zápisnici OVK č. 7.

Ústavný súd v porovnaní s údajmi uvedenými v zápisnici OVK č. 7 prepočtom zistil nesúlad v počte neplatných hlasovacích lístkov odovzdaných voličmi pre voľbu primátora mesta. Podľa údajov uvedených v zápisnici OVK č. 7 malo byť pri voľbe primátora mesta odovzdaných 10 neplatných hlasov, avšak ústavný súd zistil, že medzi desiatimi hlasovacími lístkami označenými OVK č. 7 ako neplatné, sa nachádzal jeden neplatný hlasovací lístok pre voľbu poslancov mestského zastupiteľstva, takže celkový počet

ústavným súdom zistených neplatných hlasovacích lístkov odovzdaných pre voľbu primátora mesta je 9.

Právni zástupcovia sťažovateľov a odporcu žiadali, aby bol ako sporný označený jeden hlasovací lístok zaradený OVK č. 7 medzi platné hlasovacie lístky, a to hlasovací lístok, na ktorom bolo podčiarknuté poradové číslo a meno odporcu.

Po prepočítaní hlasovacích lístkov ústavný súd konštatoval, že výsledok sčítavania hlasovacích lístkov nevykazuje také nedostatky, ktoré by mohli byť v zásadnom rozpore s výsledkami, ktoré boli zistené okrskovými volebnými komisiami. Právni zástupcovia sťažovateľov a odporcu žiadali, aby bol nariadený výsluch svedkov.

Výsluch svedkov uskutočnili 28. marca 2008 sudcovia ústavného súdu Juraj Horváth a Sergej Kohut v priestoroch domova. Prítomný bol sťažovateľ a jeho právny zástupca advokát JUDr. M. M. a odporca (zvolený primátor) a jeho právny zástupca advokát JUDr. E. B.. V predmetnej veci bolo vypočutých 28 svedkov.

Ing. V. M., predsedníčka OVK č. 1, pri výsluchu uviedla, že podľa nej v domove nachádzajúcom sa vo volebnom okrsku č. 1 boli v minulosti zmanipulované voľby. Na základe toho sa rozhodla, že počas napadnutých volieb sa kvôli zabezpečeniu regulárnosti volieb sama zúčastní hlasovania do prenosnej volebnej schránky v domove, spolu s členkou OVK č. 1 M. K. a zapisovateľkou OVK č. 1 A. P. Podľa nej sa člen OVK č. 1 Ing. Š. B. ponúkol, že ich odvezie do domova jeho motorovým vozidlom, ale z iných dôvodov sa nedomáhal, aby mu bolo umožnené ísť s prenosnou volebnou schránkou do domova. Ing. Š. B. sa opakovane nedomáhal, aby mohol ísť do domova, nežiadal, aby táto skutočnosť bola zaznamenaná do zápisnice OVK č. 1. Voľby sa uskutočnili na prízemí domova v miestnosti upravenej na tento účel. Vo volebnej miestnosti však volili aj takí voliči, ktorým zdravotný stav nedovoľoval, aby sami vykonali úpravu hlasovacieho lístka. Z tohto dôvodu im bola zo strany zdravotníckeho personálu domova poskytnutá pomoc tak, že zdravotná sestra po ústnom prejave voliča, ktorého kandidáta chce voliť, zakrúžkovala jeho poradové číslo, pričom svedkyňa v týchto prípadoch nahliadnutím za plentu vizuálne kontrolovala, či

prejavená vôľa voliča bola splnená. Zúčastniť sa volieb bolo umožnené aj imobilným voličom, ktorých členovia OVK č. 1 navštevovali s prenosnou schránkou na izbách podľa zoznamu, ktorý im dal zdravotnícky personál domova. Aj pri tejto voľbe bola podľa svedkyne jednému alebo dvom voličom poskytnutá zo strany zdravotnej sestry pomoc už popísaným spôsobom s tým, že svedkyňa aj v týchto prípadoch vykonávala vizuálnu kontrolu, či prejavená vôľa voliča bola naplnená. Podľa svedkyne pomoc zo strany zdravotníckeho personálu domova bola voličom poskytovaná vždy na ich vyslovenú žiadosť. Svedkyňa uviedla, že počas sčítavania hlasovacích lístkov žiaden člen OVK č. 1 nepodával telefonicky informácie o priebežnom výsledku volieb. Svedkyňa uviedla, že pri sčítavaní hlasovacích lístkov sa zistilo, že počet obálok a hlasovacích lístkov vo volebných schránkach neprevyšoval počet obálok a hlasovacích lístkov vydaných OVK č. 1 voličom.

Š. O., podpredseda OVK č. 1, pri výsluchu uviedol, že nemá vedomosť o tom, že by sa počas napadnutých volieb vyskytli nejaké skutočnosti, ktoré by boli v rozpore so zákonom o voľbách do orgánov samosprávy obcí. Počas sčítavania hlasovacích lístkov nikto z členov OVK č. 1 netelefonoval. Svedok uviedol, že OVK č. 1 nebola adresovaná žiadna sťažnosť na priebeh volieb a všetci členovia OVK č. 1 podpísali zápisnicu o zistenom výsledku volieb bez výhrad. Čo sa týka prenosnej schránky, svedok uviedol, že s ňou išla predsedníčka OVK č. 1, jedna členka a zapisovateľka OVK č. 1, ktorých mená si už nepamätal.

S. O., člen OVK č. 1, pri výsluchu uviedol, že napadnuté voľby prebehli podľa jeho názoru zákonným spôsobom a korektne, pričom počas sčítavania hlasovacích lístkov žiadny člen OVK č. 1 netelefonoval a OVK č. 1 neriešila žiadnu sťažnosť na priebeh volieb.

Ing. Š. B., člen OVK č. 1, pri výsluchu uviedol, že pri výbere členov OVK č. 1, ktorí mali ísť s prenosnou schránkou, predsedníčka OVK č. 1 svedkovi, ktorý mal záujem ísť s prenosnou schránkou, iba oznámila, že v tejto veci už oslovila členku OVK č. 1 M. K. a zapisovateľku A. P. Svedok uviedol, že mal záujem ísť s prenosnou schránkou, pretože mal indície, že voľby v domove by mohli byť zmanipulované. Po tom, ako predsedníčka OVK č. 1 oznámila svedkovi, že už má vybraté osoby, ktoré spolu s ňou pôjdu s prenosnou

schránkou, sa svedok už opakovane nedomáhal, aby mohol ísť s prenosnou schránkou a ani nežiadal, aby nevyhovenie jeho žiadosti bolo zaznamenané v zápisnici OVK č. 1. Svedok tiež uviedol, že pri vyslaní prenosnej schránky z volebnej miestnosti nemal vedomosť, koľko hlasovacích lístkov je s ňou vypravených, a neexistoval ani presný zoznam voličov, ktorí chceli voliť v domove, pričom členovia OVK č. 1, ktorí išli s prenosnou schránkou, mali zoznam voličov, ktorého jedna verzia ostala aj vo volebnej miestnosti. Podľa vedomosti svedka počas sčítavania hlasovacích lístkov predsedníčka OVK č. 1 netelefonovala. Napokon svedok uviedol, že pri sčítavaní hlasovacích lístkov boli v porovnaní s počtom voličov, ktorí pristúpili k volebnému aktu, zistené dva hlasovacie lístky navyše, ktoré boli napokon OVK č. 1 vyhodnotené za neplatné. Svedok tiež uviedol, že všetky voličmi odovzdané hlasovacie lístky boli v obálkach.

M. K., členka OVK č. 1, pri výsluchu uviedla, že bola jednou z tých členov OVK č. 1, ktorí išli s prenosnou schránkou, pričom ju o to požiadala predsedníčka OVK č. 1. s tým, že výber predsedníčky OVK č. 1 bol v tomto smere náhodný. Svedkyňa uviedla, že Ing. Š. B. prejavil záujem ísť s prenosnou schránkou iba z toho dôvodu, že mal motorové vozidlo a ponúkol sa, že ich odvezie do domova. Podľa svedkyne Ing. Š. B. netrval na tom, aby išiel s prenosnou schránkou. Voľby v domove prebehli podľa svedkyne regulárne. Obyvatelia domova, ktorí volili, dokázali sami zakrúžkovať na hlasovacom lístku svojho kandidáta a svedkyňa nemala vedomosť o tom, že by im niekto pri tomto volebnom akte pomáhal. Pri voľbách bola prítomná aj zdravotná sestra z oddelenia, ktorá však do volebného aktu obyvateľov domova nijako nezasahovala. Svedkyňa nemala vedomosť o tom, že by počas sčítavania hlasovacích lístkov členovia OVK č. 1 telefonicky podávali informácie o priebežnom výsledku volieb. Počas napadnutých volieb OVK č. 1 neriešila žiadnu sťažnosť na priebeh volieb.

A. P., zapisovateľka OVK č. 1, pri výsluchu uviedla, že v čase napadnutých volieb spolu s predsedníčkou OVK č. 1 a M. K. išla s prenosnou schránkou do domova. Pokiaľ ide o Ing. Š. B., svedkyňa uviedla, že menovaný sa iba ponúkol, že pôjde s prenosnou schránkou, pretože mal motorové vozidlo, avšak keď bol predsedníčkou OVK č. 1 odmietnutý, nijako to nekomentoval ani sa nestážoval, že nemohol ísť s prenosnou

schránkou. Svedkyňa uviedla, že v domove volili jeho obyvatelia v na ten účel vytvorenej volebnej miestnosti, ako aj na izbách. Pri volebnom akte obyvateľov domova boli prítomné dve pracovníčky (Š. B. a E. P.). Keďže tu boli aj imobilní voliči, ktorí boli napr. na vozíku, uvedené pracovníčky im pomáhali dostať sa za plentou, pričom ale za plentou neboli s voličom po celý čas jeho volebného aktu, ale išli tam len vtedy, keď ich volič vyslovene o pomoc požiadal. Členky OVK č. 1 išli s prenosnou schránkou za imobilnými voličmi aj na izby podľa zoznamu, ktorý im dal zdravotnícky personál domova. Svedkyňa nemala vedomosť o tom, že by ktorýkoľvek člen OVK č. 1 v priebehu volieb, resp. v priebehu sčítavania hlasovacích lístkov telefonicky podával informácie o priebehu alebo o priebežnom výsledku volieb. Pri prepočítavaní hlasovacích lístkov OVK č. 1 nezistila rozdiel v počte vydaných a odovzdaných obálok a počte vydaných a odovzdaných hlasovacích lístkov.

Ing. D. V., riaditeľka domova, pri výsluchu uviedla, že vzhľadom na to, že mala informácie o manipulovaní s obyvateľmi domova pri voľbách v čase, keď tu ešte nepôsobila, pred voľbami v roku 2006 oboznámila obyvateľov domova, že volebný akt je dobrovoľný a kto má záujem voliť, môže tak urobiť vo volebnej miestnosti, ktorá bola na tento účel zriadená s tým, že imobilní občania, ktorí mali záujem zúčastniť sa volebného aktu a nemohli sa do volebnej miestnosti dostaviť, mohli svoj záujem nahlásiť sestričke na oddelení, ktorá to oznámila členom volebnej komisie a voliť mohli aj na izbe. Pri voľbách obyvateľov domova boli prítomné sociálne pracovníčky Š. B. a E. P. Svedkyňa nemala vedomosť, že by niekto ovplyvňoval obyvateľov domova, a v tejto súvislosti iba uviedla, že z rozhovorov s obyvateľmi domova sa dozvedela, že v čase od 17.00 do 22.00 h (nevedela však uviesť v ktorý deň) bola v domove jej bývala zamestnankyňa B. I., ktorá údajne s nejakým pánom chodila po izbách, pričom hovorili obyvateľom, koho majú voliť.

Š. B., sociálna pracovníčka domova, pri výsluchu uviedla, že počas napadnutých volieb bola prítomná pri volebnom akte obyvateľov domova vo volebnej miestnosti, ako aj pri volebnom akte obyvateľov, ktorí volili na izbách. Podľa svedkyne na obyvateľov domova nebol vyvíjaný žiadny nátlak týkajúci sa toho, koho majú voliť, a všetci volili sami

bez pomoci tretej osoby. Svedkyňa nepomáhala obyvateľom pri voľbách. O návšteve B. I. v domove svedkyňa iba počula, osobne ju však nevidela.

E. P., sociálna pracovníčka domova, pri výsluchu uviedla, že v deň napadnutých volieb bola prítomná pri volebnom akte obyvateľov domova vo volebnej miestnosti zriadenej na tento účel, ako aj na izbách imobilných obyvateľov. Podľa vyjadrenia svedkyne mala s kolegyňou úlohu koordinovať voľby, avšak za plentu s nimi nevstupovali. Svedkyňa uviedla, že v čase napadnutých volieb asi 10 obyvateľov domova, ktorým zdravotný stav neumožňoval, aby samostatne upravili hlasovací lístok, prejavili záujem voliť, avšak keď za nimi prišli členovia OVK č. 1 s prenosnou schránkou, už nemali záujem zúčastniť sa volebného aktu. Svedkyňa súčasne uviedla, že od členov OVK č. 1 mali zakázané zasahovať do volebného aktu obyvateľov domova. O návšteve B. I. svedkyňa počula iba z rozprávania obyvateľov domova, osobne ju však nevidela.

B. I., bývalá zamestnankyňa domova, pri výsluchu uviedla, že domov navštívila v čase predvolebnej kampane, keď jej obyvateľom priniesla propagačné materiály. Svedkyňa ako sympatizantka politickej strany SDKÚ kandidovala v napadnutých voľbách na post poslankyne mestského zastupiteľstva, pričom vo voľbách bola úspešná. K spomínanej návšteve svedkyňa uviedla, že ju nesprevádzala žiadna iná osoba. Tvrdenia, ktoré svedkyňa uviedla vo svojom čestnom vyhlásení, sa podľa nej zakladajú iba na tom, čo sa dozvedela z rozhovorov s obyvateľmi domova, a nie na tom, čo sama videla. Svedkyňa návštevu vykonala z vlastnej iniciatívy aj po voľbách, pretože mala tušenie, že voľby v domove boli zmanipulované, čo jej svojimi výpoveďami mali potvrdiť aj obyvatelia domova. Svedkyňa na základe týchto výpovedí napísala čestné vyhlásenia, ktoré obyvatelia domova podpísali, pričom podľa tvrdenia svedkyne tak učinili pri plnom vedomí a nebránilo im v tom ani ich ochorenie (atrofia svalstva). Svedkyňa uviedla, že M. T. jej povedala, že personál domova za jej obyvateľov upravoval hlasovacie lístky, avšak neumožnil voličovi spätnú vizuálnu kontrolu, či bolo zakrúžkované poradové číslo tohto kandidáta, ktoré chcel volič zvoliť. Svedkyňa vypovedala, že verila výpoveďiam obyvateľov domova, skutočnosť, že voľby tu boli zmanipulované zobrala ako fakt, nevie však o žiadnom záujme vedenia domova na ich zmanipulovaní.

V. B., obyvateľka domova, pri výsluchu uviedla, že počas napadnutých volieb volila sama bez pomoci inej osoby vo volebnej miestnosti, pričom ani pred voľbami, ani v deň volieb ju nikto neovplyvňoval v tom, koho má voliť. Svedkyňa nemala vedomosť, že by v tomto smere boli ovplyvňovaní iní obyvatelia domova.

R. M., obyvateľ domova, pri výsluchu uviedol, že počas napadnutých volieb volil sám bez pomoci inej osoby. Svedok uviedol, že ho nikto neovplyvňoval v tom, koho má voliť, a o tejto skutočnosti nemá vedomosť ani vo vzťahu k ostatným obyvateľom domova. Svedok nemal vedomosť, či počas napadnutých volieb volili aj imobilní obyvatelia domova, resp. či ich členovia OVK č. 1 navštevovali za tým účelom aj na izbách.

J. D., obyvateľka domova, pri výsluchu uviedla, že vzhľadom na odstup času sa na skutočnosti týkajúce sa volieb nepamätá.

O. Č., obyvateľka domova, pri výsluchu uviedla, že počas napadnutých volieb volila sama bez pomoci a nikto ju neovplyvňoval v tom koho má voliť.

Ústavný súd v súvislosti s výsluchom obyvateľov domova z vyžiadaných materiálov predložených domovom zistil, že z jeho obyvateľov, ktorých čestné vyhlásenia boli pripojené k sťažnostiam sťažovateľov, T. D. zomrel 12. septembra 2007 a M. T. zomrela 3. januára 2007. U dvoch z týchto obyvateľov domova – A. P. a J. L., došlo k rapídному zhoršeniu ich zdravotného stavu, ktoré bránilo ich vypočutiu.

A. B., člen OVK č. 2, pri výsluchu uviedol, že nemá vedomosť, že by v priebehu napadnutých volieb došlo k porušeniu volebného zákona, a tiež nemal vedomosť o tom, že by sa členovia OVK č. 2 telefonicky dohovárali s členmi iných volebných komisií a oznamovali si priebežné výsledky volieb.

M. N., člen OVK č. 3, pri výsluchu uviedol, že počas napadnutých volieb nikto z členov OVK č. 3 telefonicky nepodával informácie o priebehu alebo o priebežnom výsledku volieb.

Mgr. E. T., členka OVK č. 3, pri výsluchu uviedla, že nemá vedomosť o tom, že by v priebehu volieb, resp. pri sčítavaní hlasovacích lístkov členovia OVK č. 3 telefonicky podávali informácie o priebehu volieb alebo o ich výsledku.

V. L., člen OVK č. 4, pri výsluchu uviedol, že počas napadnutých volieb nikto z členov OVK č. 4 telefonicky nepodával informácie o priebehu alebo priebežnom výsledku volieb.

J. O., členka OVK č. 4, pri výsluchu uviedla, že počas napadnutých volieb nikto z členov OVK č. 4 telefonicky nepodával informácie o priebehu alebo priebežnom výsledku volieb.

M. P., člen OVK č. 5, pri výsluchu uviedol, že počas napadnutých volieb nikto z členov OVK č. 5 telefonicky nepodával informácie o priebehu alebo priebežnom výsledku volieb.

MUDr. B. K., členka OVK č. 5, pri výsluchu uviedla, že počas napadnutých volieb nikto z členov OVK č. 5 telefonicky nepodával informácie o priebehu alebo priebežnom výsledku volieb.

D. O., člen OVK č. 6, pri výsluchu uviedol, že počas napadnutých volieb nikto z členov OVK č. 6 telefonicky nepodával informácie o priebehu alebo priebežnom výsledku volieb a svedok v tom čase ani nevlastnil mobilný telefón.

Mgr. Ľ. K., členka OVK č. 6, pri výsluchu uviedla, že voľby v ich volebnom okrsku prebehli zákonným spôsobom a v ich priebehu nikto z členov OVK č. 6 telefonicky nepodával informácie o priebežnom výsledku volieb, pričom svedkyňa ani nemala

vedomosť o tom, že by niektorý člen OVK č. 6 v súvislosti s voľbami telefonoval mimo volebnej miestnosti.

Bc. S. J., člen OVK č. 7, pri výsluchu uviedol, že počas napadnutých volieb nikto z členov OVK č. 7 telefonicky nepodával informácie o priebehu alebo priebežnom výsledku volieb.

M. K., členka OVK č. 8, pri výsluchu uviedla, že nemá vedomosť, že by počas napadnutých volieb niekto z členov OVK č. 8 telefonicky podával informácie o priebehu alebo priebežnom výsledku volieb.

A. B., členka OVK č. 8, pri výsluchu uviedla, že počas napadnutých volieb nikto z členov OVK č. 8 telefonicky nepodával informácie o priebehu alebo priebežnom výsledku volieb.

Ing. E. H., predsedníčka MVK, pri výsluchu uviedla, že ani v priebehu, ani po skončení napadnutých volieb nebola MVK doručená žiadna sťažnosť na nezákonný priebeh volieb členom ktorejkoľvek OVK a MVK boli podané iba sťažnosti od občanov, a to asi štyri ústne sťažnosti a jedna písomná sťažnosť, ktorú podal Ing. J. Z., avšak vzhľadom na to, že išlo o sťažnosti od občanov, a nie od členov OVK, MVK tieto sťažnosti ani nezaznamenala do zápisnice MVK. Ing. J. Z. bol svedkyňou poučený, že so svojou sťažnosťou sa môže obrátiť na ústavný súd.

Ing. J. V., podpredseda MVK, pri výsluchu uviedol, že má vedomosť o tom, že MVK bola doručená písomná sťažnosť Ing. J. Z. na priebeh volieb vo volebnom okrsku č. 1, avšak po tom, ako členovia MVK zistili, že im zákon neumožňuje prijať sťažnosť od fyzickej osoby, ktorá nie je členom volebnej komisie, bola táto sťažnosť vrátená Ing. J. Z. a viac sa ňou MVK nezaoberala.

V rámci dokazovania ústavný súd vykonal dôkaz aj oboznámením sa s vyšetrovacím spisom ČVS: ORP-1510/2-OSV-SE-2006, z ktorého vyplýva, že 14. decembra 2006

o 09.30 h podal Odboru skráteneho vyšetřovania H. (ďalej len „vyšetřovateľ“) trestné oznámenie Ing. J. Z., predseda miestneho zväzu SDKÚ - DS v H., pre podozrenie zo spáchania prečinu marenia prípravy a priebehu volieb primátora mesta konaných 2. decembra 2006, k spáchaniu ktorého malo dôjsť tým, že členovi OVK č. 1 Ing. Š. B., nominantovi SDKÚ, bolo údajne znemožnené zúčastniť sa volieb obyvateľov domova do prenosnej schránky, ďalej tým, že obyvatelia domova mali byť tesne pred volebným aktom nahovárání, koho majú voliť, a napokon aj tým, že vo volebných komisiách neboli prepočítané zostávajúce (nepoužité) hlasovacie lístky. Uznesením ČVS: ORP-1510/2-OSV-SE-2006 z 8. januára 2007 vyšetřovateľ začal trestné stíhanie za prečin marenia prípravy a priebehu volieb a referenda podľa § 351 ods. 2 písm. a) Trestného zákona. Po vykonaní dokazovania výsluchom všetkých členov OVK č. 1 (Ing. V. M., Ing. Š. B., A. P., M. K., Š. O., S. O.), Ing. J. Z. a zamestnankyne domova Š. B., ako aj oboznámením sa so zápisnicou OVK č. 1 o výsledku volieb, vyšetřovateľ uznesením ČVS: ORP-1510/2-OSV-SE-2006 z 30. apríla 2007 trestné konanie zastavil, pretože „*nie je tento skutok trestným činom a nie je dôvod na postúpenie veci*“.

II.

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb do orgánov územnej samosprávy.

Podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže

- a) vyhlásiť voľby za neplatné,
- b) zrušiť napadnutý výsledok volieb,
- c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený,
- d) sťažnosť zamietnuť.

Podľa § 63 ods. 2 zákona o ústavnom súde v prípadoch uvedených v odseku 1 písm. a) až c) ústavný súd rozhoduje nálezom.

Sťažovatelia vo svojich sťažnostiach v súvislosti s voľbami primátora mesta konanými 2. decembra 2006 namietali, že pri volebnom akte obyvateľov domova vo volebnom okrsku č. 1 došlo k zmanipulovaniu volieb tým, že zdravotne indisponovaným obyvateľom domova pomáhali upravovať hlasovacie lístky sociálne pracovníčky, pričom voličovi neumožnili následnú vizuálnu kontrolu upraveného hlasovacieho lístka, čím malo dôjsť k porušeniu zákonnej požiadavky tajnosti hlasovania. K manipulácii volieb v domove malo dôjsť aj tým, že volebného aktu sa zúčastnili aj osoby s duševnými poruchami, ktoré ani nevedeli čo voľby znamenajú, ako aj tým, že títo mali byť pred ich volebným aktom ovplyvňovaní vedením a zdravotníckym personálom v tom, koho majú voliť. Podľa sťažovateľov indíciou svedčiacou o údajnej manipulácii volieb v domove mala byť aj skutočnosť, že zariadenie domova je v pôsobnosti T. samosprávneho kraja, vo vrcholných orgánoch ktorého je aj odporca. Sťažovatelia tiež namietali nezákonnosť napadnutých volieb aj z dôvodu, že členovi OVK č. 1 Ing. Š. B. napriek jeho opakovaným žiadostiam adresovaným predsedníčke OVK č. 1 nebolo umožnené zúčastniť sa hlasovania do prenosnej volebnej schránky v domove. O neregulárnosti napadnutých volieb svedčí podľa sťažovateľov aj to, že počas prepočítania hlasovacích lístkov sa členovia okrskových volebných komisií ešte pred podpísaním zápisníc o výsledkoch volieb a ich odovzdaním MVK telefonicky navzájom informovali o priebežných výsledkoch volieb, ako aj to, že MVK odmietla prevziať od Ing. J. Z. sťažnosť na neregulárny priebeh volieb v domove. Napokon dôvodom, pre ktorý sťažovatelia namietali nezákonný priebeh napadnutých volieb, bol podľa ich tvrdenia aj vysoký počet neplatných hlasovacích lístkov (50 neplatných hlasovacích lístkov) vo volebných okrskoch mesta. Na základe uvedených skutočností sťažovatelia žiadali, aby ústavný súd výsledok napadnutých volieb primátora mesta vyhlásil za neplatný, alternatívne, aby tento výsledok zrušil a za zvoleného primátora vyhlásil sťažovateľa.

Ústavný súd už vyslovil (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99, PL. ÚS 5/03), že jeho právomoc zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa uplatní iba vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

Na uplatenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb.

Inými slovami, nie každé porušenie volebného zákona vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta môže spôsobiť len také závažné porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb. Dôležitým prvkom vo volebných veciach je teda zisťovanie intenzity volebných nedostatkov z hľadiska ich vplyvu na výsledok volieb.

Vo všeobecnosti musia byť splnené tri predpoklady, aby bolo možné vyhovieť sťažnosti:

- a) nezákonnosť, spočívajúca v porušení zákonov týkajúcich sa volieb,
- b) vzťah medzi touto nezákonnosťou a neplatnosťou volieb alebo voľby kandidáta,
- c) intenzita nezákonnosti, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.

Úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, v akom rozsahu možno s ohľadom na vykonané dokazovanie považovať za preukázané už uvedené tri predpoklady na vyhovenie volebným sťažnostiam sťažovateľov.

Podľa § 29 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí vo volebných miestnostiach sú na úpravu hlasovacích lístkov určené osobitné priestory oddelené tak, aby bola zaručená tajnosť hlasovania. Počet týchto priestorov určí obec s prihliadnutím na počet voličov vo volebnom okrsku. V priestoroch nesmie byť nikto prítomný súčasne s voličom, a to ani člen okrskovej volebnej komisie.

Podľa § 32 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí volič, ktorý nemôže sám upraviť hlasovací lístok pre telesnú vadu alebo preto, že nemôže čítať alebo písať, má právo

vziať so sebou do priestoru určeného na úpravu hlasovacích lístkov iného voliča, aby za neho hlasovací lístok podľa jeho pokynov upravil a vložil do obálky.

V súvislosti s námietkami sťažovateľov, že pri volebnom akte obyvateľov domova došlo k porušeniu zákonnej požiadavky tajnosti hlasovania, ústavný súd vykonaným dokazovaním zistil, že pre účely volieb bola v domove vyhradená jedna miestnosť, v ktorej boli plentou oddelené osobitné priestory určené na úpravu hlasovacích lístkov tak, aby v zmysle zákonnej požiadavky vyjadrenej v § 29 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí bola zachovaná tajnosť hlasovania (výpovede Ing. D. V., E. P., Ing. V. M., M. K., A. P., R. M.).

Zákon o voľbách do orgánov samosprávy obcí v citovanom ustanovení § 32 vyslovene počíta s prípadmi, keď volič nie je spôsobilý sám upraviť hlasovací lístok, pričom v týchto prípadoch zákon umožňuje, aby volič požiadal iného voliča o pomoc pri úprave hlasovacieho lístka, avšak zákon už bližšie neupravuje spôsob komunikácie medzi voličom, ktorý o takúto pomoc požiadal, a voličom, ktorý na žiadosť takúto pomoc poskytol. Vzhľadom na to, že voličovi, ktorý nie je spôsobilý sám upraviť hlasovací lístok, sa pomoc pri jeho úprave poskytne iba na jeho vyslovenú žiadosť a nemôže mu byť vnútená, možno predpokladať, že volič o poskytnutie tejto pomoci požiada osobu, ktorej dôveruje, resp. ktorú pozná. V každom prípade je na vôli voliča (jeho interná voľba), ktorý požiadal o pomoc pri úprave hlasovacieho lístka, a následne je aj na jeho zodpovednosti, aký spôsob komunikácie zvolí s voličom, ktorého o pomoc pri úprave hlasovacieho lístka požiadal, tak aby realizoval svoje aktívne hlasovacie právo v súlade s jeho vôľou, pričom prípadné zlyhanie alebo nedorozumenie pri tejto internej komunikácii nemôže byť voličom, ktorý o pomoc požiadal, prenesená na volebnú komisiu, ak tento volič priamo počas volebného aktu sám túto skutočnosť pred volebnou komisiou nenamietal.

Zo zápisnice OVK č. 1 ani z výpovedí svedkov (členiek OVK č. 1, ktoré niesli prenosnú schránku, a zapisovateľky OVK č. 1, ako aj sociálnych pracovníčok domova, ktoré boli prítomné pri volebnom akte obyvateľov domova) nebolo zistené, že by sa ktorýkoľvek volič, ktorému bola poskytnutá pomoc pri úprave hlasovacieho lístka, sťažoval,

že osoba, ktorá mu túto pomoc na jeho žiadosť poskytla, neupravila hlasovací lístok v súlade s ním prejavenu vôľou, resp. že by mu neumožnila vizuálne skontrolovať, či hlasovací lístok bol upravený v súlade s ním prejavenu vôľou.

Zo štyroch k sťažnostiam pripojených čestných vyhlásení (T. D., J. D., A. P., J. L.) vyplýva, že pomoc pri úprave hlasovacieho lístka im bola poskytnutá sociálnou pracovníčkou domova, ktorá im údajne po úprave hlasovacieho lístka neumožnila vizuálnu kontrolu, či tak urobila v súlade s nimi prejavenu vôľou, avšak z týchto čestných vyhlásení nie je zrejmé, že by sa títo svedkovia proti uvedenému postupu ohradili pred členmi OVK č. 1, ktorí boli v domove s prenosnou schránkou, resp. že by sa od členov OVK č. 1 domáhali nápravy nimi tvrdenej skutočnosti (napr. že by požadovali, aby im pred vhođením obálky do volebnej schránky bolo umožnené skontrolovať, či hlasovací lístok bol upravený v súlade s ich vôľou, a ak nie tak, že by vyžiadali náhradné hlasovacie lístky).

Tvrdenia uvádzané v štyroch označených čestných vyhláseniach samy osebe nepostačujú na konštatovanie, že by pri voľbách v domove došlo k pochybeniu členov OVK č. 1, ktorí boli v domove s prenosnou schránkou, a ich postup by v konečnom dôsledku spôsobil nezákonnosť volieb.

Zo zoznamu voličov vo volebnom okrsku č. 1 poskytnutého spolu s ostatnou volebnou dokumentáciou mestom ústavný súd zistil, že J. L., ktorý tiež predložil čestné vyhlásenie (z dôvodu zhoršenia zdravotného stavu nebol ústavným súdom vypočutý) a ktorý bol v predmetnom zozname voličov vedený pod poradovým číslom 692, sa napadnutých volieb ani nezúčastnil. Okrem toho B. I., ktorá tiež predložila čestné vyhlásenie podporujúce tvrdenia sťažovateľov o nezákonnosti volieb, vyhlásila, že informácie, ktoré uviedla v čestnom vyhlásení získala iba z rozhovorov s obyvateľmi domova, avšak osobne nemôže nič dosvedčiť. Tým sa značne oslabila výpovedná hodnota tohto sťažovateľmi predloženého nepriameho dôkazu.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k presvedčeniu, že v uvedenom smere nedošlo k naplneniu prvého predpokladu zistenia nezákonnosti

spočívajúcej v porušení zákonov týkajúcich sa volieb, naplnenie ktorého je predpokladom na vyhoviecie volebnej sťažnosti, t. j. v súlade s námietkou sťažovateľov, podľa ktorej obyvateľom domova, ktorí sami nemohli upraviť hlasovací lístok, nebola umožnená vizuálna kontrola úpravy hlasovacieho lístka osobou, ktorá hlasovací lístok na ich žiadosť upravila. Ústavný súd v tomto smere nezistil porušenie zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí.

Vykonaným dokazovaním nebola potvrdená ani ďalšia námietka sťažovateľov, že napadnuté voľby v domove boli zmanipulované ovplyvňovaním jeho obyvateľov v čase volebného moratória, ako aj v deň volieb zamestnancami a vedením domova v tom, koho majú voliť. Toto tvrdenie sťažovateľov bolo vyvrátené svedeckými výpoveďami riaditeľky domova Ing. D. V., výpoveďami sociálnych pracovníčok E. P. a Š. B., ako aj obyvateľmi domova V. B., R. M. a O. Č. Čo sa týka uvedeného tvrdenia, sťažovatelia predložili ako dôkaz čestné vyhlásenie M. T. z 8. decembra 2006 (menovaná zomrela 3. januára 2007) a čestné vyhlásenie B. I., k výpovednej hodnote ktorého sa ústavný súd už vyjadril v súvislosti s už uvedenou námietkou sťažovateľov. Pokiaľ ide o čestné vyhlásenie M. T. ústavný súd podotýka, že vzhľadom na to, že z tohto nie je zrejmé, kto ani kedy mal svedkyňu „nútiť“ k tomu, aby volila odporcu, nemožno vyvodiť, že k takej aktivite došlo v čase volebného moratória, ani to, že v tejto aktivite bol zainteresovaný odporca.

Ústavný súd konštatuje, že aj keby bolo zistené, že v deň volieb sa obyvatelia domova zhovárali s personálom o voľbách, aj v tomto prípade by bolo aplikovateľné stanovisko ústavného súdu (napr. PL. ÚS 39/95) podľa ktorého, bežný rozhovor na tému „voľby“ s dvomi, tromi občanmi nemožno bez ďalšieho považovať za agitáciu v zmysle zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí.

Uvedené závery boli podkladom rozhodnutia ústavného súdu, že vo veci sťažovateľmi namietaného porušenia predvolebnej kampane nezistil porušenie zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí.

Vo vzťahu k posudzovaniu zákonnosti napadnutých volieb sa ako nedôvodná javí aj námietka sťažovateľov, v zmysle ktorej sa napadnutých volieb mali zúčastniť aj obyvatelia domova postihnutí duševnou poruchou, ktorí ani nevedeli, čo voľby znamenajú. Z uskutočneného výsluchu svedkov ústavný súd nezistil, že by sa volieb aktívne zúčastnili aj osoby pozbavené spôsobilosti na právne úkony. Navyše sťažovatelia v súvislosti s týmto svojím tvrdením neoznačili žiadne dôkazy.

Konštatovanie sťažovateľov, že výsledok napadnutých volieb mohol byť ovplyvnený aj tým, že zariadenie domova je v pôsobnosti T. samosprávneho kraja, vo vrcholných orgánoch ktorého je aj odporca, považoval ústavný súd iba za sťažovateľmi vyslovenú domnienku, pretože ju nepodporili žiadnymi konkrétnymi dôkazmi či zisteniami, resp. uvedením zákonných ustanovení, ktoré by mohli byť uvedenou skutočnosťou porušené a ktoré by bolo možné overiť v rámci dokazovania skutkového stavu vykonaného ústavným súdom. Dôvodom zrušenia volieb môže byť iba nezákonné konanie, ktoré malo priamy vplyv na dosiahnutý výsledok volieb, pričom túto skutočnosť musí sťažovateľ nielen namietat, ale aj doložiť exaktnými dôkazmi (napr. PL. ÚS 17/94). Iba domnienka o nezákonnosti volieb nemôže byť sama osebe postačujúcim dôvodom zrušenia výsledku napadnutých volieb, resp. vyhlásenia volieb za neplatné.

V rámci ústavným súdom vykonaného dokazovania nebolo potvrdené ani tvrdenie sťažovateľov, že jednému z členov OVK č. 1 Ing. Š. B., ktorý mal opakovane žiadať predsedníčku OVK č. 1, aby sa mohol zúčastniť hlasovania do prenosnej schránky, nebolo umožnené ísť s prenosnou schránkou, čím podľa sťažovateľov malo v priamej súvislosti dôjsť k porušeniu princípu rovnosti politických síl v ich volebnom súperení.

Výpoveďami štyroch členov OVK č. 1 (Ing. V. M., M. K., S. O. a Š. O.), ako aj zapisovateľky OVK č. 1 (A. P.) tak v konaní pred ústavným súdom, ako aj v konaní pred vyšetrovateľom vedenom pod ČVS: ORP-1510/2-OSV-SE-2006 bolo zistené, že dôvodom, pre ktorý člen OVK č. 1 Ing. Š. B. prejavil záujem ísť s prenosnou schránkou, nebolo to, že by sa uvedeného domáhal z titulu zabezpečenia kontroly pri volebnom akte obyvateľov domova, ale to, že predsedníčke OVK č. 1, ktorá spolu s ďalšou členkou OVK č. 1 M. K.

a so zapisovateľkou A. P. išla s prenosnou schránkou do domova, ponúkol odvoz jeho motorovým vozidlom, avšak žiadny ďalší dôvod tejto jeho žiadosti neuviedol. Túto skutočnosť potvrdil v konaní pred vyšetrovateľom aj sám Ing. Š. B., ktorý uviedol: „*Ja som sa ponúkol a to z toho dôvodu, že ako jediný som mal k dispozícii vozidlo a som chcel odvieť aj urnu, aby ako členovia komisie tak aj urna nezmokli.*“ Ing. Š. B. až v konaní pred ústavným súdom uviedol, že mal záujem ísť do domova s prenosnou schránkou, pretože mal informácie, že voľby v domove by mohli byť zmanipulované. Vykonaným dokazovaním ústavný súd tiež zistil, že po tom, ako predsedníčka OVK č. 1 odmietla ponuku Ing. Š. B. na odvoz, sa menovaný opätovne nedomáhal ani nenaliehal, aby išiel s prenosnou schránkou, nedomáhal sa toho, aby táto skutočnosť bola zaznamenaná do zápisnice OVK č. 1, a zápisnicu OVK č. 1 ako jej člen bez výhrad aj podpísal.

Podľa § 15 ods. 2 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí okrsková volebná komisia musí mať najmenej päť členov.

Podľa § 31 ods. 6 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí okrsková volebná komisia vyšle k voličovi dvoch svojich členov s prenosnou volebnou schránkou, hlasovacími lístkami a obálkou.

V súvislosti s uvedeným ústavný súd podotýka, že právo ísť s prenosnou schránkou nie je nárokovateľným subjektívnym právom žiadneho člena volebnej komisie a vzhľadom na skutočnosť, že podľa § 31 ods. 6 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí okrsková volebná komisia má k voličom s prenosnou schránkou vyslať iba dvoch svojich členov, nie je možné pri tomto hlasovaní do prenosnej schránky, keď minimálne traja členovia volebnej komisie musia vždy ostať vo volebnej miestnosti (§ 15 ods. 2 v spojení s § 31 ods. 6 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí), akýmkoľvek výberom objektívne zabezpečiť vyváženosť zastúpenia vo voľbách súperiaciach politických síl. V danom prípade mala OVK č. 1 päť členov a zapisovateľku.

Pre nezistenie príčinnej súvislosti medzi postupom predsedníčky OVK č. 1 v súvislosti s návrhom a jeho odôvodnením Ing. Š. B. na jednej strane a zákonným

priebehom napadnutých volieb na strane druhej, ústavný súd sťažnosť sťažovateľov aj v tejto časti zamietol.

Výsluchom členov OVK č. 1 – č. 8 a zástupcov celého spektra v napadnutých voľbách súperiacich politických síl sa nepotvrdilo ani tvrdenie sťažovateľov, že by sa členovia jednotlivých okrskových volebných komisií ešte pred podpisom zápisníc o výsledkoch volieb a ich odovzdaním MVK telefonicky informovali o priebežných výsledkoch volieb, preto ústavný súd aj v tejto časti sťažnosť sťažovateľov zamietol.

Aj keď sťažovatelia v sťažnostiach vyslovene neuviedli, že nezákonnosť volieb namietajú aj z toho dôvodu, že by bol ich výsledok skreslený „kupovaním hlasov“ voličov, a o tejto skutočnosti predložili iba čestné vyhlásenia M. M. a D. M., ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že z uvedených čestných vyhlásení nie je zrejmé kto ani kedy (či to bolo v čase volebného moratória) mal menovaných voličov ovplyvňovať, aby volili odporcu. Vzhľadom na to, že čestnými vyhláseniami nebola preukázaná príčinná súvislosť medzi zákonnosťou a výsledkom volieb, ústavný súd sťažnosť sťažovateľov aj v tejto časti zamietol.

Pokiaľ ide o sťažovateľmi namietaný vysoký počet neplatných hlasovacích lístkov odovzdaných v napadnutých voľbách, ústavný súd prepočítaním hlasovacích lístkov vo volebnom okrsku č. 1 nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by spochybňovali výsledok volieb v tomto volebnom okrsku tak, ako bol vyhlásený OVK č. 1. Pri prepočítaní hlasovacích lístkov vo volebnom okrsku č. 7 ústavný súd zistil rozpor medzi údajmi vyplývajúcimi zo zápisnice OVK č. 7 v tom, že vo volebnom okrsku č. 7 malo byť odovzdaných 10 neplatných hlasovacích lístkov, v skutočnosti bolo ústavným súdom zistené, že v tomto volebnom okrsku bolo odovzdaných iba 9 neplatných hlasovacích lístkov. Právni zástupcovia účastníkov konania žiadali za sporný označiť len jeden hlasovací lístok zaradený medzi platné hlasovacie lístky odovzdané v prospech odporcu, a to hlasovací lístok, na ktorom bolo podčiarknuté poradové číslo a meno odporcu (ďalej len „sporný hlasovací lístok“).

Podľa § 31 ods. 4 zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí sa na hlasovacom lístku pre voľby starostu obce zakrúžkovaním poradového čísla označí kandidát, pre ktorého sa hlasuje.

Podľa názoru pléna ústavného súdu sporný hlasovací lístok, ktorý OVK č. 7 uznala za platný nespĺňa náležitosti platne upraveného hlasovacieho lístka v zmysle zákonnej požiadavky vyjadrenej v citovanom ustanovení zákona o voľbách do orgánov samosprávy obcí.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že po započítaní sporného hlasovacieho lístka vo volebnom okrsku č. 7 medzi neplatné hlasovacie lístky bude síce súhlasiť počet neplatných hlasovacích lístkov odovzdaných v tomto volebnom okrsku (10 neplatných hlasovacích lístkov), avšak súčasne sa zmení celkový rozdiel hlasov odovzdaných medzi odporcom a sťažovateľom - z 10 platných hlasov na 9.

Ústavný súd už konštatoval (napr. PL. ÚS 5/03), že základným predpokladom úspešnosti návrhu na vydanie rozhodnutia ústavného súdu o neplatnosti voľby kandidáta na poslanca alebo primátora (starostu) je zistenie, že došlo k porušeniu ustanovení volebného zákona spôsobom, ktorý mohol reálne ovplyvniť výsledok voľby dotknutého kandidáta.

Všetky už uvedené zistenia týkajúce sa hlasovacích lístkov však podľa názoru ústavného súdu nevykazujú takú intenzitu porušenia volebného zákona, ktoré by viedli ústavný súd k záveru, že došlo k porušeniu volebného zákona takým spôsobom, ktorý mohol reálne ovplyvniť výsledok voľby dotknutého kandidáta na primátora mesta, preto ústavný súd rozhodol podľa § 63 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. júla 2007